

LÉON BLUM

FÖRSÖK TILL EN KARAKTERISTIK

Av socialrådet GUNNAR LÖWEGREN, Paris

LÅNG, hög, smärt, är Léon Blum lätt att urskilja i en fransk folkförsamling. Rörlig, väl och proportionerligt byggd, skulle han som kung Albert av Belgien på avstånd lätt kunna tagas för en sportsman. Men på närmare håll och då man mött hans eftertänksamma blick och iakttagit de en aning förlästa dragen bakom pincenéen, gör han snarare intryck av en grubblare, som med förkärlek sökt ensamheten i den böckernas stad, som bevakas av Minervas fågel.

Han verkar ofta något kall. Med världsmannens urbana distinktion och salongshabituéns lätthet att finna sig tillrätta i alla situationer och sällskapskretsar förenar han nämligen ett drag av »noli me tangere». I mindre påfallande grad än hos Tardieu, men stundtals likväl fullt påtagligt förmärker man därefter hos honom en självsäkerhet, som tangerar översitteri, desslikes ett visst förakt för dem som icke tillhöra hans egen åsiktsvärld. Själv besjälad av den intellektuelles generösa osjälviskhet, har Léon Blum en benägenhet att misstänka ärligheten hos sina motståndare. Passionerad som en schackspelare för skickliga och oförmodade drag, övad taktiker, övervakar han noga vad hans motspelare åtgöra och anar bakom varje deras rörelse ett försåt. Uppfostrad uti Paris' kosmopolitiska köpmansvärld, sedan fyrtio år härdad i politiska franska partistrider, sedan snart tjugo uti kammarkorridorernas skämnda atmosfär av personintriger, har det hos honom övergått till en självbevarelsedrift att icke tro på ärligheten i sina motståndares avsikter. Endast på så sätt låter det sig förklara, att denne behärskade och urbane orator, som på folkmöten alltid vet att bevara sin kallblodighet och noggrant undviker överord eller demagogiska fraser, en gång i deputeradekammaren lät undfalla sig det oförsiktiga yttrandet, att han och hans partivänner betraktade sina politiska fiender med hat. Men även när hans attacker äro som häftigast, utstrålar han en osökt nobless och

ärlighet, som avvärjar motståndaren och tillvinner honom personlig respekt.

Sedan han blivit ett stort folkligt partis chef, har han bemödat sig om att undertrycka sina utslag av intellektuell högdragenhet och åtminstone gentemot partivännerna uppträda med folklig godmodighet. Han söker vara faderligt välvillig, stundtals enkelt gemytlig.

I sin polemik är han aggressiv. En defensiv debatt ligger ej för honom. Hellre undviker han då att uppträda — för att vid en senare, mer lämplig tidpunkt utveckla en annan sida av sitt väsen, nämligen en förvånansvärd smidighet att medla och sammanjämka. Griper han omedelbart in, är det för att gå till attack och hans offensiv sättes i regel in med en fruktansvärd kraft, som få kunnat hålla stånd inför, det skulle då ha varit Poincaré eller Tardieu.

Det är spännande att iakttaga, hur han sjuder av begär att få ordet, särskilt om på någon punkt hans rättskänsla eller utpräglade sinne för exakta uppgifter blivit sårade. Då är han icke längre den distinguerat avmätte, utan för han ett liv på deputeradebänken som en fransk skolpojke, vilken leder »chahuterandet» mot en lärare. Hur många gånger har jag inte sett honom nästan ansträngt uppmärksam följa en debatt, med hakan inklämd mellan de smala handflatorna och bägge de långa armarna jämsides stödda mot pulpeten. I sin beniga långdragenhet och med de på den tiden något utmärglade ansiktsdragen påminde han mig då om en av Döderhults skulpterade nötknäckare. Han satt alldeles orörlig, och om Renaudel, som ofta var placerad vid hans sida, tillät sig att viska ett ord till honom, slog han avvärjande, nästan befallande med handen. Men så plötsligt, om talaren kom till den poäng i sitt anförande, som Blum spánt inväntade, eller om från högerns bänkar något inkast gjordes eller om ett påstående fälldes, som Blum icke ville godtaga, då for denne stillsamme åhörare upp som stungen av ett bi. Någon gång nöjde han sig med att lyfta en av sina armar och låta det smala pekfingeret som en fallbila understryka en snabbt framkastad och merendels mördande replik. Men hur ofta höjde han icke som en Laokoon sina bägge armar, som om han ville med dem skydda från elaka ormar sina bakomsittande partivänner, eller lät han dem som kvarnvingar flaxa i luften, medan hans ansikte avspeglade den livligaste indignation och han otåligt begärde att få ordet! Då var mannen

förbytt: förtrytelse, harm och idel stridslusta. Han formligen sprutade eld som en av »De sju mot Tebe».

Vid andra tillfällen, särskilt i skrift, använder han en stridskonst efter andra principer: försiktig och på lång sikt. Gärna börjar han då med att godtaga ett motståndarens argument; men omedelbart därefter inskjuter han, att detta argument kan vara av flerfaldig innebörd och att det endast är en av dessa innebörder han själv är beredd att underskriva. Följer därefter en längre, systematisk och oftast högst teoretisk och subjektiv utläggning av det huvudbegrepp, under vilket det omtalade påståendet sorterar. Varefter han, sedan denna vidare ram en gång uppdragits, plötsligt, överraskande och ofta övertygande drager en slutsats, som går ut på, att hur rätt argumentet i tidigare framhållen bemärkelse än må vara, det är falskt och missvisande i detta särskilda fall.

Äger motståndaren då — som fallet nästan regelbundet är — icke Blums dialektiska träning, än mindre hans allmänt-filosofiska bildning, står han handfallen, och då yvas Blums partivänner, även bland arbetarna, över att som partichef ha en man, som genom sin bildning gör en motståndare svarslös, dragande därur den förhastade slutsatsen, att den socialism han försvarar är av högre vetenskaplig halt. Har motståndaren likt Poincaré samma läggning, kastar han sig med begärlighet in på en vederläggning och förrirrar sig debatten i rymder, varifrån åhörarna ha svårt att åter draga den ned till terra firma. Är åter motståndaren — som finansexperten Paul Reynaud — en kunnig teoretiker men än skickligare praktiker, blir svaret ofta det ganska kärva, att Blums systematiska uppläggning kan låta vacker nog, men är helt subjektiv och vetenskapligt mer än diskutabel, i varje fall icke av den art, att den övertygar någon practicus.

Vill man ha ett exempel på denna Blums förnäma värjföring, kan man lämpligen söka det utanför politiken. Nedanstående citat är hämtat ur Blums berömda bok om författaren Stendhal och är riktat mot ingen mindre än Sainte-Beuve, den franska litteraturkritikens altmeister:

»En man som komplett saknar uppslagsrikedom...» har Sainte-Beuve sagt om Stendhal.

Under förutsättning att rätt förstå ordens innebörd, är Sainte-Beuves anmärkning riktig. Stendhal saknar komplett uppslagsrikedom av den art som Balzac i så rikt mått äger, d. v. s. han

uppfinner icke typer, handling, ett växlande händelseförlopp. Hans personer och hans repertoar äro så begränsade, att han själv ensam utgör så gott som hela truppen. Den uppfinningsförmåga, som man skulle kunna kalla dramatisk och som är den vanligast förekommande hos romanförfattare, saknar han nästan fullständigt. Men Sainte-Beuve begår ett fel, då han i sin bevisföring utgår från att uppslagsrikedomen, d. v. s. fantasien, icke kan antaga andra former. Fantasi har som nödvändig förutsättning iakttagelseförmåga och består huvudsakligen i en utveckling, en projektion på möjligheternas plan av de fakta iakttagelsen giver. En handling vilken som helst, som gemene man betraktar som en isolerad, fristående realitet eller som slutpunkten för den orsaksföljd, som bestämmer den, blir i stället för den fantasibegåvade utgångspunkten för en oändlig följd av möjligheter. Fantasien ser en början där förnuftet konstaterar en verkan, och utgående från denna ursprungliga punkt låter den därifrån som från ett vägskeäl en mängd divergerande vägar löpa ut, vilka den i ett ögonkast omfattar och följer. Men detta arbete kan tillämpas på den inre iakttagelsen som på den yttre. Ett känslomoment som ett materiellt faktum kan befrukta fantasien, leda den in i viss riktning, mot äventyr och upptäckter. Det är i denna mening Stendhal upptäcker. — Han besitter i ytterligt hög grad den uppslagsrikedom, som utgår från personlig prövning och drager sjäslivet med i spelet.»

Léon Blum är född den 9 april 1872. Han tillhör en judisk köpmansfamilj, som i arv lär ha lämnat honom en ganska ansenlig förmögenhet. Den tillhörde emellertid i inget hänseende den judiska börsaristokratien, utan hade i sin blygsamhet slagit sig ned vid den mycket demokratiska rue St. Denis. Blum började sina studier vid folkskolor i dessa kvarter och övergick sedermera till Lycée Charlemagne.

Han uppfostrades till stor del av sin mormor och han har själv berättat, hur denna, som av sina syskon kallades för »kommundanden», var entusiastisk anhängare av arbetarrevolutionen under junidagarna 1848 och sedermera av 1871 års kommunduppror. Från tidigaste år har han av henne besjälats av revolutionära idéer och sympati för arbetarrörelsen.

Sin mor har han skildrat som den rättrådigaste människa han träffat och som exempel anført, att då hon om eftermiddagarna

skulle ge de tvenne bröderna var sitt äpple, hon delade äpplena i två halvor, för att icke den ene skulle få bättre än den andre.

Under skolåren var Blum nummer ett i läsning, men befann sig i ständig revolt mot lärarna. Auktoritet och lydnad kunde han icke underkasta sig.

Han blev därefter antagen vid Frankrikes främsta lärdomsskola, Ecole normale supérieure med dess teoretiska systematisering och strängt filosofiska uppläggning av studierna, varefter han dels ägnade sig åt fri skriftställarverksamhet, dels inskrevs uti Frankrikes främsta administrativa verk, Conseil d'Etat, hjärtat för landets rättsligt-statliga verksamhet. Han lärde dess höga traditioner och formella juridiska rutin. Det är nämligen i Conseil d'Etat som förste konsuln utarbetade sin Code civil, det är från Conseil d'Etat som ancien régimes dugliga intendenten och Napoleon I:s berömda prefekter utgått.

Som skriftställare medarbetade Blum i *Revue blanche*, *Gil Blas*, *Comoedia*. I många år skötte han den senares teaterspalt och fick namn om sig att vara en av den franska teaterkritikens främste. Samtidigt skrev han serier av noveller: »Le livre de mes amies», »Eliane et le regret», och litteraturkritiska arbeten som »Nouvelles conversations de Goethe avec Eckermann» samt »Stendhal et le beylisme». Den senare boken är av många uppskattad som den främsta studie som skrivits om Henri Beyle. Den psykologiska analysen är underbart klar och systematisk, konstruktivt uppbyggd som en matematisk bevisföring. Kanske ger den därför intryck av att författaren otillräckligt beaktat själsstämningarnas tidvisa och starkt variabla natur. Påfallande är det intresse, varmed Blum uppehåller sig vid Stendhals förtryckta barnår. Till dem och en senare bristfällig praktisk utbildning och sysselsättning återför han de väsentliga dragen i Beyles senare litterära produktion.

Vågade man följa Blums metodik i denna bok, skulle man för hans eget vidkommande kanske av huvuddragen i hans ovan skildrade barndoms- och ungdomsår kunna draga vissa slutsatser.

Sympatien med proletärerna skulle vara ett arv från mormodern och de första skolåren, hans rättsentusiasm från moderns till rättshaveri drivna judiska rättrådighet; hans tidiga hävdande av frihet från varje tvång gå igen uti hans senare revolutionära apostolat; hans obetvingliga lusta att systematisera och generalisera skulle kunna ledas tillbaka till den sakuppgifterna något

förbiseende, konstruktiva lärometoden uti Ecole normale supérieure; hans dialektiska träning och administrativa rutin samt skicklighet uti att medla till utbildningen i Conseil d'Etat.

Det var under studieåren uti Ecole normale, påtagligen ur många synpunkter avgörande för hans senare formning, som Léon Blum stiftade bekantskap med Lucien Herr och under dennes inflytande blev en skriftkunnig och övertygelsetrogen marxist. Lucien Herr var en av Frankrikes märkligaste och mest inflytelserika män från tiden kring år 1900. Han kände »hela Paris», men undvek att synas utåt samtidigt som han älskade att bakom kulisserna leda spelet och även ledde det. Han var bibliotekarie i Ecole normale och en all-läsare, som efter sin smak matade äldre och yngre generationer med nya böcker. Själv hade han fått tid att läsa allt men fick aldrig färdigt det stora arbete om Hegel, han ägnat huvudparten av sin lediga tid. Om eftermiddagarna samlades uppe i biblioteket kring honom yngre och äldre generationer av »normaliens», en Frankrikes intellektuella elit av vänsterfärg, och där presiderade Herr som den sociale profeten, den inflytelserike politikern Lavisses såväl som Jaurès' näre vän och inspirator. Andler, Péguy hade sitt tillhåll där och det var i den kretsen Léon Blum fick sin sociala skolning. Av Herr engagerades han i Dreyfusstriden som dreyfusard (sina memoarer från den tiden har Blum för något år sedan utgivit); av Herr enrollades han i det socialistiska partiet och lancerades till delegerad på dess kongresser, och det var genom Herr som han gjorde den för honom betydelsefulla bekantskapen med Jean Jaurès, den man vars hövdingaskap han tjugo år senare skulle övertaga.

Redan 1893 inskrevs Blum i det socialistiska partiet, 1906 började hans verksamhet som mötestalare. År 1904 tog han för första gången till orda på en partikongress, den i Rouen, där Jaurès' parti beslöt att sammansluta sig med övriga socialistiska partier. Samma år grundade han jämte Jaurès tidningen l'Humanité.

Under kriget var han chef du cabinet under sin partivän, arbetsministern Marcel Sembat. I november 1919 valdes han för första gången till deputerad. Månaderna dessförinnan, sedan Cachin och dennes anhängare på en partidag i Bordeaux beslutat ansluta sig till III:dje Internationalen, hade Blum jämte Renaudel bildat det nuvarande unifierade socialistiska partiet, anslutet till II:dra Internationalen. Kort därefter grundade de tidningen Le

Populaire, eftersom l'Humanité övergått till kommunisterna. På en extra partidag i Paris den 20—22 april 1919 hade ett av Blum helt utarbetat nytt partiprogram antagits av det nybildade partiet och hade Blum själv valts till partiets ordförande.

Sedan dess har hans verksamhet helt sammanfallit med det unifierade socialistpartiets och dess tidnings. Han har varit oförtruten i folklig propaganda och polemik, i tidningsspalterna som från kammarens talartribun. Inget tillfälle till opposition, ofta en sådan av obstruktiv karaktär, har han låtit gå sig ur händer och genom denna ihärdiga verksamhet har han uttröttat sina motståndare och dag för dag undergrävt deras ställning. Han har uppställt oavprutliga krav, drivit en intransigent taktik och hans paroll har allt intill 1935 varit en och samma: omedelbart, samtidigt, oavkortat genomförande av socialism och internationalism. Världsfred genom omedelbar och allmän avrustning har i honom haft den mest energiske talesman. Lika ivrig har han varit i sina angrepp på alla former av privatkapitalistisk samhällsordning och borgerligt statsstyre. Han har icke fört överord och banal demagogi till togs. Han har även som propagatör vetat bibehålla den intellektuelle aristokratens värdighet. Men den hätska kritiken i sak har, i synnerhet då hans ord omflyttats i partivännernas jargong, tornat upp sig till en mäktig eldhärd. Däri har han varit »un rôtisseur qui pousse le feu, au risque de brûler les plats».

Under valrörelserna 1924 och 1932 ansåg han det taktiskt lämpligt att samarbeta med radikalerna. Men han avslog bestämt deras senare anmodan om att jämte dem bilda ministär. Hans parti höll sig i avvaktan. Ständigt förklarade han sig beredd att bilda ministär, men en sådan enligt socialistiskt program och besluten att icke draga sig tillbaka efter första misstroendevotum i deputeradekammaren. För sin del har han önskat en regering stark nog att bemästra tillfälliga vindkast i parlamentet. Han är en förverkligandets man och han har, bland annat i en bok om fransk statsförfattning, förkunnat sin motvilja mot den franska parlamentarismens utdragna debatter och deputerandenas rätt att, ej minst i budgetsfrågor, väcka tilläggsmotioner. Själv har han jämte sina partikamrater i högre grad än någon annan tillåtit sig en dylik sabotering av effektivt politiskt arbete; men han har varit ärlig nog att säga klart ifrån, att han icke som regeringschef skulle tåla något dylikt av sina motståndare. — Det senare har han tillfullo visat alltsedan han i fjol själv övertog makten.